

ÖLÇÜM ÖLÇEKLERİ

Dört ana tipte ölçüm ölçeği kullanılır. Bunlar:

A. İsimsel Ölçeği (Sınıflandırıcı Ölçek)

Nesneleri özelliklerine göre belirli adlar altında toplayan ya da sınıflandıran bir ölçek türüdür.

- İsimsel ölçekte, değişkenlerin aldığı değerler, isimsel olarak gösterilir.
- Değişkenlerin seçenekleri arasında büyüklük-küçüklük ilişkisi yoktur.
- Matematiksel işlemlere en az uyan ölçektir.
- Bu değişkenler rakamla gösterilse bile, bunların herhangi bir sayısal değeri yoktur. Herhangi bir veriye verilen sayı, o grubun ismidir.

Örnek

Bir araştırmacı genç bayan ve bayların herhangi bir tehlike karşısındaki tutumlarını araştıracaksa, bir gruba 1, diğer gruba 2 numara verebilir.

Bu durumda araştırmacının **kullanmış olduğu sayıların grupları temsil etme özelliğinden başka anlamları yoktur.**

B. Sıralama (Sayma Ölçeği)

Ölçme sonucunda değişkenlerin aldığı değerlerin büyükten küçüğe doğru bir sıraya konduğu ölçektir.

Diğer yönlerden isim ölçeğine benzeyen, ancak ölçümler arasında kesin olarak bir sıra ilişkisi olan ölçektir.

Örneğin, ekonomik ve sosyal durum sınıflamaları bu gruba girer.

- Seçenekler arasında büyüklük- küçüklük ilişkisi vardır.
- Bu ölçekte bir ölçüm diğerine eşit, büyük ya da küçük olabilir. Ancak, değişkenler arasındaki farkların ne kadar olduğu, yani matematiksel değeri bilinmez.
- Bir ölçümde değeri arasındaki fark kesin değildir ve yakın ölçümler arasındaki farklar eşit değildir.
- Bu ölçekte eşit ölçümler bir ölçüm sınıfına toplanabilir ve sayılabilir, her sınıftaki orantı hesaplanabilir.

C. Aralık Ölçeği (Eğit Aralıklı Ölçek –İntenal Ölçek)

Aralık ölçeği, özellikler ya da nesneleri sıraya dizmekle kalmayıp bunlar arasındaki uzaklığı da gösteren bir ölçüm türüdür.

İki ölçüm arasındaki farkın ölçekteki iki nokta arasındaki bir aralık anlamında kesin olarak bilindiği bir sayısal ölçüm birimi ile karakterizedir.

Bu ölçeğin özel bir niteliği hem ölçüm biriminin hem de ölçeğin sıfır noktasının keyfi olarak saptanmış ve yalnızca anlaşma ile sabitlenmiş olmasıdır.

Bu ölçekte ölçülebilen bir değişkendir.

Bu ölçekte sıfır değeri mutlak yokluğu ifade etmemektedir.

- **Örneğin** sıcaklık aralıklı ölçekle ölçülebilen bir değişkendir. Burada sıfır derecelik ölçüm sıcaklık olmadığı anlamını vermez, ancak 1 dereceden az, -1 dereceden çok olduğunu gösterir.
- Sıra ölçeğinde uygun olan aritmetik işlemlerin hepsine ek olarak, ölçümler yorumlanabilir sonuçlar elde edilebilmek için, bir sabitle toplanabilir, çıkarılabilir, bölünebilir, çarpılabilir. Bu ölçekte aralıklar arasındaki karşılaştırma anlamlıdır ve ölçüm biriminden ya da değer verme sisteminden bağımsızdır.

D. Oran Ölçeği (Rasyo)

Oranlı ölçekler, en yüksek ve en kesin ölçüm düzeyini gösterir.

Oranlı ölçekler, diğer ölçek türlerinin sahip olduğu tüm özellikleri barındırmanın yanında, anlamlı ve **gerçek bir sıfır noktasına sahiptir.**

Aralıklı ölçek üzerindeki keyfi sıfır noktası yerine gerçek bir sıfır noktası konularak oran ölçeği elde edilir.

- Oranlı ölçeklerin temel özelliği başlangıç noktasının sıfır olması ve bu sıfır değerin gerçekten yokluğu göstermesidir.
- Oranlı ölçeklerde gerçek bir sıfır noktası bulunduğu ve ölçek eşit aralıklarla bölündüğu için, **bu ölçekle elde edilen ölçme sonuçları üzerinde her türlü aritmetik işlem yapılabilir.**
- Bu ölçekle elde edilen herhangi iki ölçümün oranı anlamlıdır ve ölçüm biriminden bağımsızdır.
- Bu ölçekle elde edilen puanlar, değışkenin gerçek miktarını gösterir. Çünkü bu ölçekte puanlar, gerçek miktarı ölçer, eşit ölçme birimi vardır ve sıfır değeri ilgili değışkenin sıfır olan miktarını belirtir.
- Oranlı ölçeklerde nicelleştirme üst düzeydedir. Uzunluk, ağırlık, zaman ölçümlerinin kullanımına uygun bir ölçektir.

Örneğin 20 m uzunluk 10 m uzunluğun, 40 m uzunluk ise 20 m uzunluğun iki katıdır